

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXIII. Quod sit Primigeniei humoris subiectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

viuens, & stolidum: quippe sua natura qualitas est inertissima. Humor aptissimè potest adiungi: nam & caloris mordacitatem, impetum franget, & densitatis duritiem emolliet.

Operationes omnes humor inuas.

Ad extremum aptissimus est humor ad operationes omnes animalium, siccitas ineptissima. Nam si corpus esset siccu, attrahi cibus non posset ad nutrienda membra, neque illis attractus applicari, nisi fortasse cu sumo animalis dolore molestiaq. quam ob causam in 3. libro de symptom. causis cap. 3. verè ratio cinabatur Galenus, appositionem cibi faciliorem multo esse in pueris, qui plurimo abundant humore; quam in ætate grandioribus, quorum corpora iam sunt sicciora.

Calor & humor vite propria.

Sensum item functiones imperfectissimæ essent, & minimè diuturnæ: quoniam aut alicuius rei susceptione fiunt, aut spiritus certè indigent diffusione. Et idè qui siccioris constitutionis sunt, operationibus hisce funguntur ægrius, & ad eas citius redduntur inepti. Denique membrorum motus humorem requirit; propterea quod ea eiusmodi esse oportet, vt facile flecti possint: eoque magis, quod naturali conditione densa sunt, & solida. Itaque iure optimè Aristot. duobus hisce qualitatibus, calore & humore, seu calido pingui, totam animantium vitam contineri affirmavit, duasque his cõtrarias, frigus, & siccitatem, qualitates esse maximè perniciosas. Quia dum calorem extinguunt, & humorem exhauriunt, mortem iuuenibus omnibus adferunt. Eaque quæ maiorem habent calorem, & humorem magis copiosum, vt ægrius refrigerantur, ita longinquioris vitæ sunt.

A cui adiungitur, & in quo natiuus animantium calor conferatur. Et idè qualitas altera vitæ existimatur esse. quia cum in calore potissimum consistat vita, is humoris hoc genere sustinetur: & tandiu viger in corpore, quamdiu adfuerit humor; eoque exhausto ipse quoque extinguitur. Tertius ex his efficitur humor impurus; hoc est, æreus quidem, sed aqueo permixtus; in aquatilibus præsertim, & phlegmaticis animalibus. quòque plus fuerit aqueæ humiditatis permixtum, eò plus boni, & ærei humiditatis euanescent, minusque syncerum erit id quod relinquetur, sed quoniam solus æreus ad vitam conferuandam pertinet, neque hic tertius vitalis est, nisi quatenus quandam ærei humoris partem habet: is solus intelligendus est, dum aut vita in calore & humore veritari pronuntiat; aut omninò innatus, & primigenius humor nominatur.

Impurus.

B Dum autem humor alter proponitur, quem influentem, & aduentitium dixi; is quoque duplex distinguitur. Sed qui ex membrorum euaporatione, aut spiritu corpus vniuersum irrigante, membris quibusque accedit, & vitalem, atque animalem virtutem iuuat; minoris omnino momenti est. Potior alter existimatur, quem alimentum adducit, tum ad natiuum calorem pascendum; tum ad primigenium illum humorem renouandum membraque omnia restauranda, atque vt vno verbo dicam, ad vniuersam vegetantis animæ vitam operatione & studio conferuandam. Hic igitur est multiplex in nostris corporibus humor. De eo, qui spiritu continetur, satis antea dictum est. Alimentarius ad nutritionis potius cognitionem pertinet. Hoc loco de innato, & primigenio dicendum superest.

Aduentitius humor.

DE MULTIPlici HUMORE in animantium corporibus contento.

CAPVT XXIII.

Vitorem porò in animantium corporibus duplicem agnoscimus. Innatum alterum & primigenium; quem radicalem plerique nominant; quod singulis membris in ortu primo radicatus quasi initus sit. Alterum influentem, & aduentitium.

Innatus humor & primigenius.

Innatus & primigenius est is, quem ex humida illa menstrui sanguinis & seminis massa, ex qua formatus est fetus singula membra primùm habuerunt. Is num ad membrorum substantiam pertineat necne, ex iis iudicandum erit, quæ antea de calore posita sunt. Eadem enim de vtraque difficultate debet esse sententia. Sed hic multiplex est. Vt animantium corpora ex quatuor elementis concreta sunt, in quibus duo sunt humida; ita duplicem humorem continent. Alter est aqueus, frigidus, tenax, viscosus: quo tanquam visco terrea corporis partes copulantur, & coherent: non item pascitur calor, quin potius extinguitur, & opprimitur; tum pugnace & cõtrario frigore; tum crassitudine nimia quæ illius expirationem impedit. Et idè neque calore consumitur, sed integer penè totus conferuatur: vt partium copulatio teitatur: quæ semper eadem est, vel etiam animali mortuo. Alter æreus, calidus, humidus, & pinguis; aptissimus ad ignem, & calorem quemuis fouendum, & sustentandum. Atque hic est,

Aqueus.

Æreus.

QVOD SIT PRIMIGENII humoris subiectum.

CAP. XXIII.

Rimùm autem explicandum est illud, quod in dubium vocasse legimus Diuum grauem olina medicum. Is in vno quoque viuento, immò & in quolibet misto, duo credit corpora reperiri, re ipsa & numero inter se distincta, alterum caloris, alterum humoris subiectum. Cum enim calor in humorem agat, eumque continenter depascat, nil argumentabatur ille, agere potest in seipsum, sed omne agens in aliquid à se diuersum agit. Proprium igitur, & diuersum necesse est esse aliquid harum qualitarum subiectum.

Prim. opinio.

E At facile videre potuisset, si ita res habeat, aliudque caloris, aliud humoris subiectum sit, aut aliarum qualitarum, quæ agere vicissim possunt, nullam ex illis vnquam permissionem futuram. Hæc enim vnum commune omnium subiectum postulat. Deinde si vita, & anima calore & humore sustinetur, quis non videt, nullum corpus nullamue corporis partem vitæ, atque animæ participem esse posse, nisi calorem, & humorem habeat? quare si seorsim sint, & calor & humor, atque in diuersis subiectis & corporibus collocetur, neutrum illorum animatum erit, neutrum viuet, quippe altero vitæ principio destitutum. Sed calor omnis annon in humore sustentatur; enee

Confutatio.

Abque

Et quæ humore petire simul cum eo calorem necesse est? Non ergo potest calor in villo corpore conseruari & vigere, quin illud ipsum humidum sit. Id eod quoque non parum errauit Dinos, quod innatum humorem credidit à vitali calore consumi: contra quam omnino eueniat, vt foueatur potius & restauretur, quam contumatur & dissipetur, quemadmodum antea disputatum est. Verum quicumque tandem sit calor, qui humorem eum depascat, annon necessario sit, vt contraria & pugnantes qualitates in vno eodemque subiecto contendant ac sese vicissim interimant? nec tamen idem in seipsum agere existimatur. Quis enim diuersarum & contrariarum qualitarum pugnam actionem esse dicat eiusdem in seipsum? Ergo vt rem vniuersam in caput referamus tantum abest, vt vnum & idem esse non possit calor vitalis & humoris primigenij subiectum, vt id maximè necessarium sit: cum hæc duæ qualitates tam recto sint societatis vinculo colligata, vt nec calor nisi in humido sustentari queat, nec humor conseruari, nisi à calore momentis singulis foueatur ac renouetur.

Verior sententia.

Quæ si ita sunt, profecto ea omnia, quæcunque de caloribus subiecto in superiori disputatione posita sunt, de huius quoque humoris subiecto intelligere oportet. Hoc vnum addam posse animalium corpora, aut in prima illa ætate considerari, quapropter nimiam humoris vbertatem tota sunt mollia & infirma; aut in gradiori iâ & perfectiori conditione, qua membra omnia solidiora sunt, & robustiora, magna illius humoris parte consumpta. Etenim in prima ætate manifestum est, primigenium humorem per corpus vniuersum in partes eius singulas dispersum esse: quæ est causa, cur nihil durum sit, nihil solidum, nihil consistens; sed tenera omnia & caduca, vel etiam ossa. Verum is humor nequaquam est membris omnibus naturalis & debitus, sed originalis & ex primordiis natura desumptus: dum ex eadem feminis, menstruique sanguinis massa tota humida efformata fuerunt omnia, nec dum elaborata neque ad perfectum adducta statum, in quo magna illius humoris pars assumpta fuerit. Quocirca in ætate altera, in qua corpus magis siccatum est & perfectum in carne præsertim carnosisque partibus primigenius humor conseruatur. Ossa enim nerui, cartilagines, aliaque his similes partes, vt sua natura sicciores esse debuerunt, ita minus humoris in ortu primo acceperunt; qui facilius & citius siccatur, quam copiosior is, qui est in carne. An verò totus illarum partium primigenius exhauriatur, solusque super sit alimentarius humor, magno opere disputari potest: mihiq. videtur rationi per quæ consentaneum affirmare, si nondum ea ætate, aliquando certè, antequam totus carnis humor sumatur, vniuersum eum siccari, qui siccioribus hifce partibus continetur. Quippe certa ratio persuadet minorem humorem facilius, & citius siccari, quam eum, qui est copiosior: illumq. conseruari diutius, qui cum debiliore siccitate coniunctus fuerit. Hoc verò exinanito, interiori quidè ex alimento hausto humore collabunt partes eæ, sed primigenio exterius duntaxat lenientur à proxima sibi carne; vdaque potius, quam humidè erunt: quod ad tuendam illarum vitam, quæ calore, & humore dicitur conseruari, satis profectò est.

Caloris & humoris differentia.

Itaq. hoc inter calorè interest, & humorè quod

A natius calor per omnes viuèntis corporis partes in omni vita diffusus est: tum quod animam in omnibus cõsequatur: tum quod fouere omnes debeat, omniumq. operationib. sit cõprimis necessarius. Humor autè est alimentarius adit omnibus, quod alantur omnes: is tamen, quia primigenius est, in prima quidem ætate omnibus inest, at procedente tempore in quibusdam solum, quæ naturali cõstitutione humidè sunt, intrinsecè continetur; in reliquis siccioribus duntaxat extrinsecè. Verum hoc euadet planius ex iis, quæ de huius humoris resolutione subiiciam.

DE MODO IS HUMORIS IN SINGULIS MEMBRIS CONSUMATUR.

CAPVT XXV.

Natum singulis mēbris humorem per omnes horas cõsumi, ac penè extingui; vel à calore elemētari & sicco, qui est in viuente; vel à vehementiori calore externo, vel à frigore vel ab alia simili causa, constat iam ex iis, quæ de calore antea disputata sunt. Iam quoniam posui, humorem hunc non esse intrinsecè in omnibus partibus, sed in carnis duntaxat, reliquas verò extrinsecè potius humiditate perfundi: illud consequens esse videtur, resolutionem, & cõsumptionem humoris, eiusq. reparationem, quæ in ossibus, neruis, & aliis eiusdem generis partibus sunt, dum continenter nutriuntur, esse potissimum in alimentario humore, huncq. esse illum, qui præsertim destruitur ac reficitur. Quia tamen vita in calore consistit & humore, non quouis, sed primordiali & innato, necesse est hanc ipsam cõsumptionem ac restitutionem humoris in his partibus concedere, sed tamen longè alia ratione, quàm in iis animaduertamus, quæ carneæ sunt, & intrinsecum humorem habent. In his enim intrinsecè sit cõsumptio & reparatio: qua substantia ipsa mēbrorum mutatur, dissipatur, & reficitur, quia corrumpitur illud humidum, quod illis erat intrinsecum, & aliud in eius locum ex alimento sufficitur. At in reliquis extrinsecè tantum mutatio fit, & siccantur solum quoad exteriorem humiditatem, quam à proximis membris accipiunt: quoad siccà verò substantiam humorè solum alimentarium mutant.

Consumptionem & reparationem esse maxime alimentarij humoris.

Non quoniam in omnibus partibus humorem conseruam.

Hoc ita esse, multa mihi persuadent. Primū partes eæ temperationem habent omninò siccam, aut si quam humiditatem habent, ea tenax est & aquea, minimèque ad nutriendum calorem apta; quin potius ad suffocandum & opprimendum aptissima. Deinde in magna aliqua fame corrosione quandam in nostro corpore sentimus: non ossium, neruorum, cartilaginum, sed carnis & carnearum partium: neq. ex inedia priores, sed posteriores partes conficiuntur: non ergo illæ sed hæc potius partes sunt illæ, quæ verè & intrinsecè cõsumuntur, indigentq. restauratione. Tum verò si casu, aut vulnere, aliaue quauis ratione frangatur, aut à corpore separetur aliqua prioris generis pars, vt os; nunquam in eum mēbre reparari potest, neq. cibi sumptione neque medicamentorum virtute. Quod eam videtur habere causam; quia cum in illis partibus primigenius hic humor consumptus sit, neque intrinsecè continetur; earum reparationem contemnit natura; cum illud non habeant, quo vita

Cum ossa fracta non reparantur.